

Till Arbetets museum

Vi är tre syskon som växte upp i Norrköping under 50- och 60-talen. Här försöker vi nu gå igenom vad vi minns från den tiden. Vi bodde där alla på 50-talet, sedan flyttade två av oss och kom bara och hälsade på hos föräldrarna.

Familjen bestod av pappa, mamma och oss tre barn. Tidvis bodde också mormor hos oss. Pappa arbetade på bank, mamma var hemmafru så länge vi bodde hemma och gick i skolan; sedan återgick hon till sjuksköterskeyrket. Till familjen hörde också tidvis en hund resp. katt.

Vi bodde i lägenhet 5 r o k i hyreshus i Norrköping och i sommarstuga i Krokek. Centralt och bra läge i stan, inget badrum, bara toalett. Det ena rummet var en liten jungfrukammare intill köket. Köket hade gasspis (det var otäckt att tända ugnen!) och skafferier med fönster mot norr. Rostfri diskbänk med liten vask; man diskade i baljor. Liten balkong med utgång från köket. I trapphuset hade vi ett isskåp. De bar upp isblock på ryggen och lade i ett fack överst i skåpet, sedan fick vattnet rinna ner. Kyl och frys hade vi aldrig, såvitt vi minns.

Sommarställe med 3 r o k, utedass. De första åren hämtade vi vatten i en brunn en bit bort, sedan kallvatten i en rickepump i köket. Tvåsitigt utedass som pappa tömde. Toalettapparater på den tiden var tunna ark som inte absorberade något om man inte gnuggade dem först.

Telefon fanns i stan, men inte på landet. Radio både i stan och på landet. Tv i stan i slutet av 50-talet. Ingen bil (förrän sonen köpte en). Man ringde riks från telefonhytter och slutade snabbt när telefonisten sa ”tre perioder”. Och man skickade telegram från Televerket. Vi prenumererade på NT men inte hemburen, utan vi hämtade den själva i tobaksaffären.

Varje vår packades sängkläder, kläder, porslin och husgeråd och kördes med hyrd lastbil till landet, tillbaka varje höst. Systrarna delade sovrum, pojken såg i föräldrarnas sovrum tills han var 12 år. På landet hade vi turistsängar med tagelmadrasser. Vaddtäckan, överlakan och underlakan, inga påslakan. Örngott med knytband, inte istoppsörngott. Mellanspetsar på överlakan och örngott.

Tvättstuga fanns i gårdshus; så småningom anskaffades tvättmaskin som inte hade centrifug utan man vred ur vattnet mellan två valsar. Underkläder och näsdukar kokades på spisen, f ö handtvätt innan tvättmaskinen kom. Tvätten hängdes på tork i gången vid köksingången och var alltid i vägen när man skulle gå ut eller in den vägen. Man drog lakan och krusade örngottsband.

Hårtvätt tog tid, i handfat och utan hårtork. Inga blandarkranar. Kvinnliga familjemedlemmar rullade upp håret på sämskskinnsapiljotter, senare på spolar.

Vi bodde vid posten och Standard hotell. Lekte på postvagnarna på gården. Man fick post 2 ggr/dag. Vid jultiden var utrymmet vid köksutgången belamrat med postpaket som vi tog oss fram emellan (och ibland på).

Vi handlade i olika affärer: mjölkaffär, ostaffär, fiskaffär, köttaffär. Och man köpte saker styckvis, inte i flerpäck. Mjölk köpte man i emaljerad mjölkkruga med insats för grädde. Sedan i glasflaskor med olika färg på kapsylerna för mjölk, filmjölk osv. Vi hade grädde i kaffet, inte mjölk, och drack ur kaffekoppar, inte ur muggar. Tygpåse i kaffekannan, inte

pappersfilter. Kaffe malde vi i en liten handkvarn. Svagdricka brukade stå på balkongen eller i skafferiet.

Affärer med färdiglagad mat fanns inte. Ibland åt vi på mjölkbaren (Ringbaren). Till julen gjorde vi korv. Fjälster köptes i saluhallen; en del korvar lämnades in till rökning.

På söndagarna åt vi middag i matsalen, och där fick mormor plats. Men vi kan inte komma ihåg hur hon fick plats på vardagsmiddagarna i köket. Kvällskaffe i vardagsrummet när det var nyheter på radion. Måltiderna gick nästan omlott: barnens frukost, föräldrarnas frukost, barnens lunch (man gick hem på frukostrasten), föräldrarnas lunch. Gemensam middag när pappa kom hem från jobbet. Ibland söndagsmiddag på Hushållsskolan Margareta.

Mat ställdes till avsvälning i skafferifönstret. Korvstoppling till jul; några korvar lämnades till ett rökeri som rökte dem. Konserveringsapparat för glasburkar med gummiringar. Glassmaskin! Elvispen Bamix – när skaffade vi den? Soporna slog man in i tidningspapper och bar ner till tunnorna på gården.

Det fanns inte tape, kulspetspennor (när kom de?), hushållspapper, pappersnäsdukar. Man skrev med reservoarpennor, blyertspennor och anilinpennor. Av anilinpennorna blev man lila. När man skrev på skrivmaskin och ville ha kopior, använde man karbonpapper. Den 5:e kopian syntes aldrig.

Inga lediga lördagar. På kvällarna hörde man radio (eller såg på tv när den kommit), drack kaffe vid kvällsnyheterna, handarbetade, läste (läxor), gick på bio. På dagtid fanns det konsumentupplysande husmorsfilmer; de var gratis. Vi hade taffelpiano och vevgrammofon. Levande ljus i julgranen, så då gällde det att sitta stilla och tindra i kapp med ljusen. Vi hade gardiner i alla fönster, dukar på borden och rullgardiner i sovrummen men inga persienner.

Man lämnade nylonstrumpor till uppmaskning och fick kläder sydda av en sömmerska. Det fanns inte så mycket konfektion. Fast alla män hade Algots konfektion. Nylonstrumporna hade först söm bak, sedan var de sömlösa. Strumpbyxor fanns inte. Stärkta underkjolar. Plastföremål började komma, bl. a. leksaker. 15-spelet var populärt en tid.

Vi hade inte bil, utan åkte tåg till sommarstället, pendling till jobb på sommaren. På vintern fanns det billiga sportbiljetter, 3:e klass med träbänkar. Tågen hade uteplattformar, där det var skönt att stå på sommaren, man befann sig nästan i naturen. Trädgårdsmöbler av trä, däckstolar. Pingpongbord och trapets. Vi cyklade mycket och långt. Så småningom köpte sonen en lättviktare. F 13 skaffade Vampireplan. Båten Barbro kördes av kapten Malm, som bodde i samma hus som vi.

När det var flottbesök i hamnen gick vi ombord på båtar i all oskuld och gick i land igen i all oskuld. Ibland följde vi med pappa till siffergranskning och stämplade granskade kvitton och fakturor. Stadens snöröjning gjordes med häst och vagn, och de skyfflade eller tippade snön i Strömmen nedanför vårt hus.